

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-448-4-5>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ ТА ESG-КРИТЕРІЇВ

Необхідність уникнення принципів так званої «коричневої» економіки до «зеленої» розуміється сьогодні всіма країнами, незалежно від їхнього геополітичного курсу. ООН вважає, що саме екологізація галузей світової економіки, і економік кожної країни окремо – це вихід з економічної кризи. Все залежить від того, наскільки влада і суспільство тієї чи іншої країни готові застосувати той чи інший технологічний потенціал для розвитку, екологізації, та модернізації.

Термін «зелена економіка» почав активно застосовуватися у різних державах буквально два десятки років тому. Саме тоді почали замислюватися про те, що за стрімких темпів розвитку промисловості та виробництва докільля довго не збережеться в продуктивному стані. Економічний підхід у концепції сталого розвитку передбачає оптимальне використання обмежених природних ресурсів та використання екологічних природо-, енерго- та матеріало-зберігаючих технологій, включаючи видобуток та переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку та знищення відходів. «Зелена економіка» передбачає впровадження раціональних моделей споживання та виробництва, розширення використання відновлюваних джерел енергії та зниження вуглецевого сліду у виробничих ланцюжках. Головне в «зеленій економіці» – забезпечити зсув промислового виробництва у бік нового технологічного укладу, який, на думку ідеологів цієї концепції, дозволить уникнути багатьох криз. По суті, «зелена економіка» – це глобальний інвестиційний проект.

«Зелені» інвестиції спрямовані на розвиток виробничої діяльності та сфери послуг, що забезпечують зсув у бік нового технологічного укладу, що створюється «зеленою» економікою». Зелене фінансування – сегмент фінансового ринку, що швидко зростає. І незважаючи на те, що в нашій країні він лише формується, перші «зелені» проекти у всіх сферах показують добрі результати. Буде стратегічною помилкою не підготувати підприємства до можливостей зеленого фінансування. Нині економіка перебуває у режимі інвестиційного тиску. Зелене фінансування – і що далі, то більше – це жорстка система координат, зі своїми законами, правилами, регламентами, стандартами, оцінками та розкриттям інформацією. Зелене фінансування через ланцюжки

виробничих зв'язків рано чи пізно дійде до суб'єкта господарської діяльності будь-якого масштабу. У тій чи іншій формі, у тому чи іншому обсязі вимоги торкнуться всіх.

«Зелені» облигації (англ. «green» bonds) – облигації, що відповідають добровільним міжнародним стандартам міжнародної некомерційної організації Climate Bond Initiative та Принципам «зелених» облигацій. Особливий вид облигацій, що випускаються з метою забезпечення «зеленого» фінансування, тобто реалізація програм та проектів, спрямованих на розвиток «зеленої» економіки [1].

ESG-критерії (акронім від англ. Environmental, Social, Corporate, Governance, ESG) – це критерії екологічного, соціального та корпоративного управління, під якими мають на увазі правила прийняття рішень при оцінці діяльності компанії, які використовують відповідальні інвестори для визначення обсягу інвестицій.

Екологічні критерії визначають, як компанія виступає як розпорядник природного середовища: забезпечує цілісність біологічних і фізичних природних систем, збереження здібностей до самовідновлення та динамічної адаптації цих систем до змін, з метою захисту навколишнього середовища, вибудовування екологічно стійкого та безпечного довкілля людини.

Соціальні критерії визначають, як компанія управляє відносинами зі своїми співробітниками, постачальниками, клієнтами та спільнотами, в яких вона працює; орієнтовані людини і спрямовані збереження стабільності соціальних і культурних систем, зокрема, скорочення кількості руйнівних конфліктів для людей. Важливими аспектами є справедливий поділ благ усередині та між поколіннями та збереження культурного капіталу та різноманіття. Ціль – розвиток громадянського суспільства, соціального забезпечення, медичного обслуговування, загальнодоступної освіти, інших соціальних інститутів.

Корпоративні або управлінські критерії характеризують дії керівництва компанії щодо виконання зобов'язань із заробітної плати, аудиту та внутрішнього контролю, а також дотримання прав акціонерів.

У сучасному вигляді ESG-принципи вперше сформулював колишній генеральний секретар ООН Кофі Аннан. Він запропонував управлінням великих світових компаній включити ці принципи до своїх стратегій, насамперед для боротьби зі зміною клімату [2].

Бізнес, який претендує на хорошу ESG-оцінку, має відповідати стандартам розвитку у трьох категоріях: соціальній, управлінській та екологічній.

Отже, екологічні принципи визначають, наскільки компанія дбає про навколишнє середовище і як намагається скоротити збитки, які завдають екології. Наприклад, бренд взуття Timberland співпрацює з виробником шин Omni United і робить підшви черевиків із перероблених шин [2].

Від так, соціальні принципи показують ставлення компанії до персоналу, постачальників, клієнтів, партнерів та споживачів. Щоб відповідати стандартам, бізнес має працювати над якістю умов праці, стежити за гендерним балансом чи інвестувати у соціальні проекти. Наприклад, американський бренд верхнього одягу Patagonia не має фабрик, які шиють його продукцію, тому не може впливати на розмір зарплати робітників. Щоб це виправити, у рамках програми «Чесна торгівля» бренд спрямовує частину коштів із продажу продукції на фабрики, щоб підвищити зарплату працівників до рівня прожиткового мінімуму [3].

Управлінські принципи торкаються якості управління компаніями: прозорість звітності, зарплати менеджменту, здорову обстановку в офісах, відносини з акціонерами, антикорупційні заходи.

Представимо матрицю балансів інтересів держави, суспільства та бізнесу при інтеграції ESG-факторів в таблиці 1.

Таблиця 1

**Матриця балансу інтересів держави,
суспільства та бізнесу при інтеграції ESG-факторів**

ESG-фактори	Інтереси		
	державна	суспільство	бізнес
Екологічні	Поліпшення екологічної ситуації, забезпечення національної та екологічної безпеки	Здорове, екологічно безпечне, комфортне середовище	Економічна ефективність; отримання прибутку
Соціальні	Зняття соціальної напруги	Безпека; гідно оплачувана робота; висока якість систем освіти, охорони здоров'я, сфери культури, комфортного середовища проживання	Відносини із своїми співробітниками; відносини з містом та регіоном на території ведення бізнесу
Управлінські	Ефективна система регулювання	Інформаційна відкритість компаній	Довіра держави та суспільства

Джерело: власна розробка автора

Отже, «зелена» економіка – це процес, який виник у рамках концепції сталого розвитку та може існувати лише у її контексті. Головне в «зеленій» економіці – забезпечення зсуву промислового виробництва у бік нового технологічного укладу, тобто зміна моделі економічного розвитку, що має дозволити уникнути криз, що спостерігаються сьогодні. Це означає, що «зелена» економіка, за своєю суттю, є глобальним модернізаційним проектом економіки. Це економіка, яка призводить до

покращеного добробуту людей та соціальної рівності, значно зменшуючи екологічні ризики та екологічні дефіцити.

Список використаних джерел:

1. Захарченко Н. В. Механізми фінансування «зелених» інвестицій. Економічний вісник. 2019. № 1. С. 166–180.
2. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. URL: <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczypy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvovyih-dotrymuvatysya/> (дата звернення: 12.12.2024).
3. Андреас Шлейхер. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклад з англ. Ганна Лелів. Львів : Літопис, 2018. С. 296.